

אגרות הרי"ף

שובבים

ו' אגרות מרכיני הארמו"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א ראב"ד מרוקו ובהם עצה לחיים, מעשי קדמונים, הדרכות ומנהגים, עצות מוסריים וניצוצי אורים, אור מישרים, ממעין תורה נובעים, ליישר הלבבות ולטהר המעשים + אגרות שנכתבו בידי רבינו שליט"א מתוך חזון יאשיהו תשע"א + ערש"ק פרשת וארא, טבת תשפ"ב

ימי השובבים

לכל אהובנו וחביבנו

יתן לי רבנו עצה טובה לתת לתלמידים שיזכו לעלות ולהתעלות ברוחניות, ענה ואמר לו: עצה אחת טמון בה כל העצות; כאשר יקפידו וישמרו את מדת היסוד, כל שערי שמים יפתחו בפני התלמידים ואור גדול ישפע ממרום עליהם

לעלות ולהתעלות במדה זו קשה ביותר, צריך לעמל ולטרח ולצבר, רגע לרגע, דקה לדקה אך לאבד את כל אשר עמל וטרח ברגע אחד, אפשר לאבד את הכל.

ועוד מספר על מו"ר זקננו רבנו מאיר, אשר היה ידוע בקדשתו הרבה, אשר ספר ואמר בחזרו מנסיעה אשר נסע למדינת הים ארבעים שנה של עמל בהסתכלות קטנה אפשר לאבד

ולכן, נדע לשמר ולהקפיד ביותר בימים המסגלים הללו, ואור חדש על ציון תאיר אורה זו תורה וזכות תורתנו הקדושה, יקבל הקב"ה את רצוננו לעשות את רצון בוראנו ויתן לנו כח על דבר כבוד שמו, בהכנעת הלב, לילך בדרך הישר וכשואדם מגיע לשלמות במדה קדושה זו רואה ומבין את החיים בצורה אחרת.

והנה, בפרשת שמות מצאנו, כאשר משה רבנו אשר היה בארץ מצרים כבן מלך, בתיה בת פרעה גדלה אותו בבית המלך ופרעה אמצו וחזקו כבן; כשראה איש מצרי, מכה איש עברי ויפן פה וכה, קם משה הכה את המצרי הרגו וטמן את גופו בחול.

ועלה בדעתנו קשיה: הנה כל עוד משה היה בבית פרעה, יכל להועיל ולעזר רבות לעם

ימי השובבים, הם מהזמנים המקדשים בעם ישראל, ימים שהם עבודה ותקון על שגגות וחטאות, אשר שגיגנו וחטאנו במדת היסוד, מדה זו היא היסוד לחיי האדם בכל המובנים; לזכות לפרנסה אמתית ויציבה, צריך את כח מדת היסוד; לזכות לשלום בית אמת, צריך את כח מדת היסוד; לזכות להבין את החיים ואת המשמעות האמתית של החיים, צריכים להיות חזקים במדת היסוד, ומי שמפר את בריתו, כל ההסתכלות על חיו, ההסתכלות מטעית ואינה נכונה ובאחד הימים, מתעורר ומוצא שכל אשר עמל וטרח, יגע לריק וילד לבהלה ואשרי מי שמקפיד ושומר על מדה קדשה זו.

ומספר על אחד מאבותי הקדושים, שבשעת פטירתו, בקש שלא יכתבו על קברו אף שבח ואף הלל והמלים היחידות, אשר הסכים ויכתבו, שהיה 'נודע בשערים'.

לאחר פטירתו, שאלו את בניו מדוע רק מלים אלה הסכים שייכתבו על קברו? אביו ענה ואמר להם: בשמים יש שערים רבים, שערי אורה, שערי ברכה, שערי הצלחה ולכל שער יש מפתח לעצמו, אך יש מפתח אחד שפותח כל השערים והוא מפתח של מדת היסוד ומי ששומר על מדת היסוד, כל השערים בידו לפותחם ואותו צדיק, אשר הקפיד ושמר על מדה קדושה זו, זה אשר רצה שיהיה כתוב על קברו.

ידוע, אשר אחד מגדולי הדור הקודם, בא לפני מו"ר זקני רבנו מאיר אבוחצירה זצוק"ל ושאלו

האלו בחן הקב"ה את כל מנהיגי עם ישראל בפרטים הקטנים: דוד המלך, ראה הקב"ה אין מקפיד להוציא את הכבשים הקטנים ראשונים לאכל ואת המבגרים, יותר אחרונים, לראשונים העשב קל, האחרונים העשב קשה יותר וכך משה, על כבשה קטנה רדף ונלחם והציל.

הפרטים הקטנים, משאירים את המשמעויות הגדולות לאורך החיים; היצר הרע נקרא 'חמשון' והגמרא דורשת ואומרת חמשון מלשון חמישית הטעם כל דבר טוב אשר יסתכל האדם היצר הרע מספמה את עיניו ונותן לו ראייה והבנה רק של חמישית אחוז מהדבר הטוב הטמון בדברים הטובים לכן נחזק עצמנו להתגבר על יצרנו ולהסתכל הסתכלות נכונה ואמתית על כל מעשינו

בעז"ה נחזק בשובה ישראל את השלושה עמודים שהעולם עומד עליהם "על התורה" ברוך ה' הבתי מדרש של שובה ישראל תלמידים יושבים ועמלים בתורה יום יום "העבודה" מאות מתפללים בבתי מדרש שובה ישראל "גמילות חסדים" האכל והחסד אשר הישיבה הקדושה משתדלת יחד עם הכנסת אורחים למשפחות של אחינו בני ישראל השרויים בצרה ומצוקה, זכות אבותי הקדושים ובזכות החסד והתורה ישלח הקב"ה דברו וירפאם.

ישראל וכמו שמצאנו שבזכות משה קבלו בני ישראל יום חפש מן העבודה הקשה, את יום השבת כדמובא בחז"ל הלך משה לפרעה ואמר לו: אם רוצה אתה שיהיה כח לבני ישראל לעבד בפרך ולבנות את ארץ מצרים, חיב אתה לתת להם יום חפש שיהיה להם כח להמשיך את העבודה ועמד פרעה ונתן את יום השבת.

והנה דברים רבים יכל משה עוד לבקש, למען עם ישראל, אך ברגע שמשוה הרג את המצרי, היה צריך משה לברח מארץ מצרים, להנצל מהוצאה להורג על הריגת שוטר המלך, ובזה, נמנע ממנו להועיל ולהיטיב עם עם ישראל רבות, אם כך מה השקול דעת של משה רבנו להרג מצרי על הכאת איש יהודי ולמנע בכך עזרה גדולה ועצומה לכלל עם ישראל, ויחיד ברבים הלכה כרבים!

אלא, משה רבנו למד אותנו יסוד גדול: מנהיג, אסור לו להסתכל רק על הדברים הגדולים ולבחון את עצמו ולנתב את דרכיו רק לדברים אשר נראים מיחדים בעל משמעות ועצמה, אלא ישנם דברים קטנים אשר בראיה פשוטה, נראים כפשוטים, אך בראיה לאורך זמן ארוך, הם משמעותיים ביותר לעם ישראל ולכן, כאשר משה פנה כה וכה וראה שאין אדם אשר יכול להציל את היהודי מן המצרי, שם את נפשו למען הפרט ובדברים

שנה ופרש קשה מבקשם

טובה מחברו, נכנס בלבו כמו רע ומרגיש דחף בנפשו להחזיר רעה תחת טובה וכמה שהטובה יותר גדולה, כך הרעה אשר יחזיר מקבל הטובה, יותר גדולה.

ידוע על הגאון מוילנא, אשר היה בשלחנו מגרה עם אבנים קטנות, כששאלו אותו מדוע מחזיק מגרה עם אבנים? תרץ ואמר להם: כל אדם, אשר בא לפני לבקש עזרה, או טובה, נותן אני לו אבן קטנה ואומר לו כשאסים לעשות לך את הטובה תשליך עלי רק אבן קטנה ולא סלע גדול.

ומעשים בכל יום המזיקים הגדולים ביותר הקמים על האדם אלו כפויי הטובה והאנשים אשר

לכל אהובינו וחביבנו, ימלא ה' משאלות לבנו לטובה ולברכה ונזכה לאור חדש על ציון תאיר

בתחלת חמש שמות מובא: "ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" ואמרו חז"ל: אותו מלך היה, אלא, שבקשו המצרים לשעבד את בני ישראל בפרך. בתחלה, פרעה לא הסכים עד שהורידוהו מכסאו 3 חדשים וחזר והסכים לשעבד את עם ישראל וקשה, עם ישראל, עם מברך, עם חכם, עם שהביא את מצרים להשגים גדולים בפרנסה ומצרים נעשתה הארץ החזקה והעשירה ביותר וחכמת היהודים היתה חכמה רבה, אם כן מה השנאה הזו? אלא, אפשר לבאר ולומר יסוד גדול: צריך להיות מול עיננו, שאדם אשר מקבל

גדול, אשר היה לו עבד, בקש מעבדו לך וקנה לי דג, הלך העבד וקנה דג מקלקל ובשלו למלך, ישב המלך לאכל את הדג והנה דג מקלקל לפניו, כעס המלך, כעס גדול וצוה את עבדיו להעניש את העבד: או יאכל את הדג, או ילקה 100 מלקות, או ישלם 100 זהובים חשב העבד, הקל ביותר והרוחי בשבילי, זה לאכל את הדג החל העבד לאכל את הדג כשאכל יותר מ80 אחוז מהדג החל להקיא ולא עמד בכך, בקש מהמלך אין אני יכול לאכל רוצה אני מלקות במקום אכילת הדג, החלו להלקותו כשהמלקות אחוזו ב85, לא יכל לעמד בעוד 15 מלקות, בקש מהמלך לשלם את ה100 זהובים. אם כך יצא, גם אכל את הדג גם לקה וגם שלם וכך קרה לפרעה, בסוף לקה לקחו כל רכושו וגם שחרר את בני ישראל מארץ מצרים.

כשאדם רואה כפויי טובה ועושה עולה כפרעה וכדומים לו יתיצב ויחכה, שאף יאכלו הדג, אף ילקו ואף ישלמו!

לכן, תמיד נשתדל להיות מהזכרים וזכורים לטובה ונשתדל להטיב לכל ונקבל על עצמנו להזהר מן הכפויי טובה.

נשתדל בכל כוחנו, להשיג השגות רוחניות ונדע שכל השגה, אשר משיגים, משיגים אותה או על ידי אמץ, או על ידי אסון ומוטב שנשיג את השגתנו על ידי אמץ ועמל ולא חס ושלום על ידי אסונות, בשעות שאין ברירה, לאדם ומחויב חוב מצפוני או חוב קיומי, לקים ולעשות דברים ונדע תמיד, שפחד הוא דבר טוב כדברי חז"ל: אשרי אדם מפחד תמיד, אך הפחד הלא נכון, מקצץ וחותר את חוט האמונה.

נחזק את אמונתנו בבוראנו ונשתדל בכל כוחנו, להתחזק בימים אלו, ימי השובבים, אשר הם תקון לפגם מדת היסוד ונדע להפחית בדבורים אסורים ובלשון הרע, דברית המאור וברית הלשון אחד; כשאדם מדבר הרבה דברים רעים, מכניס את עצמו בעל כרחו, לחטא במדת היסוד "שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו"

יתקן הקב"ה את נפשנו לעבדו בלבב שלם, ושלא תצא תקלה תחת ידנו ונזכה לגאולה ולישועה בקרוב.

צר להם וכואב להם, להשיב טובה תחת טובה ומשיבים רעה תחת טובה וזה אשר קרה למצרים, בארץ מצרים, לאחר כל הטוב, אשר יוסף הצדיק גמל לארץ מצרים והעשירה, עשר עצום, עמדו המצרים באותו נסיון, אשר רבים וטובים נפלו בו והיה קשה בעינם להחזיר טובה תחת טובה והשיבו לבני ישראל רעה גדולה; שעבוד, שפלות, צער, יגון ואנחה.

ואפשר לבאר על פי יסוד זה ולומר "שנה ופרש קשה מכלם"

'שנה' פרושו, אדם שלמד תורה, אדם שהיה קרוב למקום של חסד ושל מעשים טובים וינק משם תורה, חסד ורומם את נפשו.

'פרש', התרחק, קשה לאותו אדם להשיב טובה להקב"ה, על תורתו הקדושה ועל הטוב אשר קבל במחצת בתי המדרש;

'קשה מכולם' נהיה אותו אדם, עוכר ישראל, מזיק לתורה וללומדיה משום שקשה לו להחזיר טובה תחת טובה.

וצריך ללמד מוסר ויסוד גדול מול עינינו להמשיך חיינו: כשוראים אדם בדברים הקטנים ביותר, כפוי טובה וכופר בטובתו של חברו, צריכים להזהר להשמר ממנו, משום שבסוף יכפר בטובתו של מקום, ואין אחרית ואין סוף לרע נפשו.

המודד והמבחן למדד חברים ולמדד קרובים, אם יש בהם הכרת הטוב או לא, מי שאין בו הכרת הטוב ירחק ממנו בכל כוחו וכבר הקב"ה הרחיק שתי אמות מעם ישראל "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'" אין גרותם מתקבלת בעם ישראל "על אשר לא קדמו אתכם בלחם"

עם ישראל עזר לאמות אלו והם כפרו בעזרה ולא עמדו בשעת צרה, אך החמירו את הצער של עם ישראל, לכן, שרש נפשם פגום ובעלי מום הם. ולכן, לא יבואו בקהל ה', אך על האדם לדעת בעלי כפיות טובה ואנשים אשר כופרים בטובת חבריהם, כפרעה וכבעלי המומים אחריתם עדי אובד; בסוף מפסידים את עולמם עוה"ז ועוה"ב.

ידוע, משל אשר משלו חז"ל, על פרעה למלך

הַכֶּרֶת טוֹבָה

תמיד מול עינינו זוכרים אנו לפני שנים רבות בנסיעה שנפענו למדינה רחוקה וישב קרוב אלינו, יהודי אשר דבר עמנו ועזרנו לו בדברים פעוטים בחזק הנפש; אחרי זמן, שלח מכתב שנדע שהיה בדעתו לשלח יד בנפשו על הצרות הרבות אשר היו לו והדבור והעזרה הפעוטה, מנעה זאת. לפני שנים מספר, בא לישיבתנו הקדושה באשדוד ולא הינו בישיבה ושעות ספורות אחרי, שלח יד בנפשו!

דבור ועידוד קטן, יכול להציל חיים ומי יודע מה טמון בתוך החיים הללו "וכל המציל נפש בישראל כאלו קים עולם ומלואו"

ויותר מכך, מובא בחז"ל שכל העושה חסד עם יהודי אחד, כמו שעשה חסד עם כל עם ישראל. ומצאנו, כששואל המלך יצא למלחמה עם עמלק שלח שאול לבני יתרו שהם הקיני "לכו סרו רדו מתוך עמלק פן הוסיף עמו ואתה עשית חסד עם כל ישראל בהעלותם ממצרים" (שמואל א' טו) והקשו חז"ל: וכי עם כל ישראל עשה חסד והלא עם משה בלבד עשה? אלא ללמדך, שכל מי שעושה חסד עם אחד מבני ישראל, מעלה עליו הכתוב כאילו עשה חסד עם כל ישראל ואפלו שיתרו היה מחויב בדין למשה להאכילו, משום שמשוה הציל את בנות יתרו מן הגויים, אך בכל אפן הכרת הטוב על חסד, היא הכרת הטוב בלי גבול, בלי זמן ואין מחיר לפטור החוב של גותן החסד.

נחזק בנפשנו ונאמת ברוחנו את מדת הכרת הטוב על חסד אשר מקבלים מן החבר.

ורואים אנו בראיה ברורה, שכל מי שקבל טובה וחסד מחברו, ושולם רעה תחת חסד, אולי בתחלה חשב שמעשיו צלחו לו, אך בסוף התשלום והענש אשר מקבלים על חסד הכרת הטוב, אין לו גבול ונענשים בענשים המרים, האכזריים והכואבים במקומות הרגישים ובזמנים היותר לא נוחים.

ישלם ה' שכר כל המוסרי נפש על התורה הקדושה והחסד, בישיבותינו הקדושות שובה ישראל ובזכות אבותי הקדושים, ובזכות החסד היתומים

מדת הכרת הטוב מאבני היסוד לעם ישראל.

ורגילים אנו לחשב שהתגמול בעד חסד שאדם מקבל מחברו, צריך להיות בהתאם לערך החסד והטובה, משום שאי אפשר לדרוש ששעור השכר יעלה על מדת הטובה, אך בתורתנו הקדושה, למדים אנו שכל העושה לחברו טובה ואף הקטנה ביותר, מחיב המקבל כל חייו בכבודו, בהכרת הטוב על הטובה אשר קבל מחברו.

מוצאים אנו אצל יעקב אבינו, כאשר הלך לבית לבן, בדרך פגש את רחל אמנו באה עם הצאן ומובא בחז"ל, שבאותם ימים היה דחק במים ורועי הצאן היו מניחים אבן גדולה וכבדה מעל הבאר, אשר אחד או כמה יחד, אין בכוחם להרים את האבן, אלא צריכים מספר רב של אנשים להרים את האבן מעל הבאר וכך, עד שמתאספים כל הרועים, היה בכוחם להרים את האבן לתת לצאן בצורה שויונית בין כל הרועים מים לשתות, וכאשר יעקב פגש את רחל חז"ל דרשו ואמרו: "ויגל את האבן מעל פי הבאר" ודרשו חז"ל, כאדם שמעביר את הפקק מעל צלוחית להודיעך שכוחו גדול.

והנה, מהדברים האלה מוצאים שהחסד שעשה יעקב עם רחל, בהרימו את הפקק, אינו דבר כל כך גדול וקשה ועוד יעקב כשראה את רחל, ידע שהיא שרש נשמתו ואתה עתיד להתחתן ולילד את השבטים הקדושים, אם כן גם הרמת האבן היא כפקק מעל צלוחית וגם עזר לבת זוגו לעתיד, אם כן מה הרעש הגדול אשר חז"ל מזכירים החסד שעשה יעקב עם רחל בהרימו את האבן ועד כמה החסד הזה אנו מזכירים אותו כחסד גדול בתפלת הגשם, בזמן בצרת מעוררים רחמים ואומרים שיזכר ה' כמו שיעקב הרים את האבן לרחל, כך יפתח לנו שערי שמים הרי חסד קטן דבר זה נראה?! אלא, יסוד גדול אין חסד קטן וחסד גדול, כל חסד אפילו הרמת פקק לחברך הוא חסד גדול, ואין אתה יודע מה גורם או יגרום רחמים בעולם, הדבר הפעוט והקטן אשר חושב אתה שעושה, לכן "מצוה הבאה על ידך אל תחמיצנה"

ישתדלו בכל פה, לחזק ברוחניות ובגשמיות את
שיבתנו הקדושה ונזכה כלנו לגאלה שלמה בקרוב

והאלמנות ותורתנו הקדושה, ישלם ה' שכרכם
ותהי משכרתכם שלמה!

נצור לשונך מרע

שעמדו לצאת ממצרים אף כלב לא נבח ולא חרץ
לשונו כנגדם, ללמדנו, שכעת כבר אינם לקויים
ופגומים בחטא לשון הרע.

זה החדוש הגדול במה שהכלבים לא נבחו, שבזה
גלו לנו את גדל מעלת בני ישראל, שטהרו ונצרו
את לשונם מרע ומדבר מרמה. ומכיון שהמספר
לשון הרע הרי הוא דומה לכלב המנבח וחורץ
בלשונו, וראוי להשליכו לכלבים, לכן כאשר בני
ישראל הפרישו עצמם מעוון זה, שוב לא היה
בכח הכלבים לחרץ את לשונם כנגדם.

ובזה נתן לבאר את הכתוב (שמות ז' ח' ט') "ויאמר
ה' אל משה ואל אהרן לאמר. כי ידבר אליכם
פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת אל אהרן
קח את מטך והשליך לפני פרעה ויהי לתנין".
וצריכים להתבונן מדוע צוה ה' שהאות והסימן
לפרעה שצריך לשחרר את בני ישראל יהא דוקא
בצורת מטה שנהפך לתנין, ושוב חזר להיות מטה
כבתחלה, ומה נרמז לפרעה על ידי אות ומופת זה.
ונראה לפרש, שהסבה שבני ישראל היו בגלות
מצרים משום שלא הקפידו בלשון הרע, וכמו
שאמר משה רבינו אכן נודע הדבר, והינו אכן
נודעה סבת הגלות. וכאשר משה רבינו בא לפרעה
והודיע לו על צווי ה' שישלח את בני ישראל
ממצרים, אמר לו פרעה שעדין לא הגיע עת וזמן
הגאולה, ולא שלמו הארבע מאות שנים של הגלות,
ולכן אינו חפץ לשחררם.

לכן צוה ה' את משה שיאמר לאהרן שיקח מטה
, וישליך אותו לארץ, וינהפך המטה לנחש. ורצה
לרמז בזה לפרעה שכבר הגיע זמן הגאולה, משום
שהמטה רומז לעם ישראל, כפי שמצאנו שהקב"ה
אמר למשה שכל שבט יקח מטה ויניחום באהל
מועד, וכל שבט ושבט יהא כלול במטה אחד.
ומטה האלקים שביד משה היה רומז וכולל לעם
ישראל בכללותו.

לאהובנו וחביבנו היקרים, בני קהלות הקדש
שובה ישראל די בכל אתר ואתר, ברפת שמים
על ראשכם תמיד, ומאדון הברכות תתברכו בכל
מלי דמיטב.

ענין נפלא מצאנו בגאולת עם ישראל, והיא
ההבטחה שהבטיח הקב"ה לבניו אהוביו, "ולכל
בני ישראל לא יחרץ כלב לשנו למאיש ועד אשה"
(שמות י"א ז'). צריכים אנו להבין, מדוע לא חרצו
הכלבים את לשונם כנגד בני ישראל. ובכלל יש
להבין מה היה קורה אלו הכלבים פן היו חורצים
את לשונם ונובחים כנגד בני ישראל, הרי לא היה
נגרם שום נזק מנביחתם, ואם פן מה ההבטחה
הגדולה שמבטיח הקב"ה לבני ישראל ששום כלב
לא ינבח.

חז"ל אומרים (פסחים ק"ח) אמר רב ששת משום
רבי אלעזר בן עזריה, כל המספר לשון הרע וכל
המקבל לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים. ובאר
בעל 'כלי יקר' טעמו של דבר, שכל המספר לשון
הרע אף הוא דומה לכלב המנבח וחורץ בלשונו,
ולפיכך במצרים שלא היה בהם לשון הרע משום
כך לא יחרץ כלב לשנו, מדה כנגד מדה.

ועוד אמרו חז"ל (שמ"ר א' ל'), רבי יהודה בר
רבי שלום בשם רבי חנינא, ורבותינו בשם רבי
אלכסנדר אמו, היה משה מהרהר בלבו ואומר,
מה חטאו ישראל שגשתעבדו מכל האמות? כיון
ששמע דבריהם של דתן ואבירם, אמר, לשון
הרע יש ביניהם, היאך יהיו ראויים לגאולה? לכן
אמר: "אכן נודע הדבר", עתה ידעתי באיזה דבר
הם משתעבדים.

ומבאר במדרש שבני ישראל שבמצרים היו
לקויים בעוון לשון הרע, וזה היה הגורם לגלות
ולשעבוד. אכן, אחרי שבני ישראל טהרו ונצרו
עצמם, ולמדו את לשונם לדבר בארץ מישור, זכו
להגאל ולצאת מארץ מצרים. משום כך, בשעה

היפי וההדר שיש כאשר העם הולך אחרי המנהיג, אחר האיש שעל העדה שהוא עיני העדה שמורה ומתנה את הדרך, את הענין המיוחד וההכרחי הזה הרוסו דתן ואבירם בעזרת לשונם, וע"י לשון הרע שדברו על משה רבינו, הגיעו למצב של מחלוקת והרס בעם ישראל.

צריכים אנו להתחזק בשמירת הלשון, ומתפללים אנו בכל יום "אלוקי נצר לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה", וזו תפלה קדומה שהקדמונים היו מתפללים אותה כמובא בגמרא (ברכות יז ע"א), ואדם חייב לשים על לבו ולנצר נפשו מחטא ועוון חמור זה, ואמרו חז"ל (ערכין טו ע"ב) שלשון הרע חמור יותר מג' עבירות החמורות, עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים. וצריכים הרבה תפלות ועצות כדי להנצל מחטא הלשון. ואמר החכם מכל אדם מות וחיים ביד הלשון (משלי יח), וע"י דבור קטן אחד של האדם יכול לגרם מיתה לזולתו.

ובזכות שמירת הלשון נזכה לגאולה, וכשם שעם ישראל לא נגאלו ממצרים עד שתקנו את לשונם, כך נתאמץ ונתגבר לתקן ולנצר לשוננו, ועל ידי כך נזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו.

ואחר כך, כשהשליך המטה ארצה נהפך לנחש, לרמז על חטא לשון הרע, וכמאמר חז"ל (ערכין ט"ו ע"ב) שלעתיד לבוא מתקבצות כל החיות ובאות אל הנחש ואומרות לו, מה הנאה יש לך בנשיכתך, ואומר להם הנחש ומה יתרון לבעל הלשון. ואחר כך חזר הנחש להיות מטה כבתחלה, לרמז לפרעה שעם ישראל כבר תקנו את מעשיהם ושוב אינם נגועים בחטא לשון הרע, ולכן יכולים לצאת מארץ מצרים, וכבר אין סבה שיהיו משעבדים ונשלם תקונם.

ומצאנו שפח ההרס של לשון הרע הוא גדול מאוד, ובעזרתו הרוסו דתן ואבירם את הדבר החשוב ביותר שיש לעם ישראל, את אמונת החכמים. שהרי כל דרך קבלת ומסירת התורה היא ע"י החכמים, ומכח האמונה שכל דבריהם אמת, ואם מערערים על דברי הרב א"כ בעצם מערערים על דברי הקב"ה, ולכן אמרו חז"ל (סנהדרין קי ע"א) שכל המהרהר אחרי רבו כאלו מהרהר אחרי השכינה. ואין לך שלמות בעם ישראל, אלא כאשר הם שומעים והולכים אחרי רבותיהם ומנהיגיהם.

ואת כל המעלה הזו שהיתה לעם ישראל, את כל

חנה לנצר

ונראה לבאר, שאמרו חז"ל שבאותו הדור במצרים היו הרבה רשעים, ודרשו על הפסוק (שמות י"ג ח) וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, אחד מחמשה, ויש אומרים אחד מחמשים, ויש אומרים אחד מחמש מאות. ואימתי מתו, בימי האפלה. שהיו ישראל קוברין מתיהן, ומצרים יושבים בחשך, וישראל הודו ושבחו על שלא ראו שונאיהם ושמחו בפרענותם.

והנה מבאר במדרש, שהיו רבבות רבבות ילדי ישראל יתומים שמתו אבותיהם בימי החושך, ואותם ילדים בודאי ראו אצל אבותיהם את דרכם הרעה, ולא התחנכו בדרך ה' האמתית על פי מסרת האבות, אלא על פי הנהגת אבותם הרשעים. ולכן קרא משה רבינו לאותם הילדים "נערים", כמו שמצאנו ביוסף שהיה עושה מעשי נערות (עי' ב"ר פ"ד ז), ולפי שמעשיהם לא היו כל כך ראויים

לכל בני קהלות הקדש שובה ישראל, כלם אהובים חביבים ויקרים, יתברכו מפי עליון בכל מלי דמיטב.

יסוד גדול בחיי האדם, לתת את כל כוחותיו ולהשקיע בחנוך בניו ובנותיו שילכו בדרך האבות הקדושים, וככל שהאדם משקיע בחנוך ובתפלה על החנוך הטוהר, כך יזכה לראות את בניו כשתילי זיתים סביב לשלחנו. וענין נפלא מצאנו בפרשת השבוע, כאשר משה רבינו אומר לפרעה "בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו בצאננו ובבקרנו כי חג ה' לנו". ולכאורא היה למשה לאמר בזקנינו ובנערינו בבגנו ובבנותינו נלך, והיה לו להקדים את הזקנים לנערים. ולמה הפסיק בין הנערים לבנים והבנות ע"י הזקנים, ומדוע לא הסמיק את הבנים והנערים יחדו, שיותר ראוי כך להאמר.

ומתקנים, קרא להם משה רבנו "נערים".

ולכן כאשר שאל פרעה את משה רבינו מי ומי ההולכים, ענה לו משה רבינו בנערינו ובזקנינו גלך, בבגנו ובבנותינו. כון שמשו רבינו פחד שאותם הנערים יקלקלו את הבנים שהתחנכו בדרך התורה והמצוה, לכן הבדיל והפריש ביניהם על ידי הזקנים, זקני העדה שומרי מסרת וגחלת הדת, והם ברוב חכמתם ותבונת דעתם ינסו להחזיר למוטב את אותם הנערים הרעים. ואם לא יצלח בידם הדבר, לכל הפחות ישמרו על הילדים הרכים מכל משמר, שלא יפרכו אחרי הנערים וילמדו מדרכים וממדותיהם הרעות, וזאת משום שישוד בגן העם היהודי תלוי בטהר מדותיו ומסירות הנפש ללכת בדרכי האבות ועל פי המסרת שנתנו בידינו, ועל כן דאג משה רבינו להפריד בין הנערים לבנים.

ומובא בחז"ל (סכה ג"ו) מעשה במרים בת בליגה שהמירה דתה, והלכה ונשאת לסרדיוט אחד ממלכי יונים. כשנכנסו יונים להיכל, היתה מבעטת בסנדליה על גבי המזבח, ואמרה, לוקוס לוקוס עד מתי אתה מכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת הדחק. וכששמעו חכמים בדבר קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה. שואלת הגמרא, וכי משום שהבת חטאה קנסינן ליה לאביה. אמר אביי אין, כדאמרי אינשי שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאמה. ופרש רש"י, מה שהתינוק מדבר בשוק, מאביו או מאמו שמע. אף זו, אם לא שמעה מאביה שהיה מבזה את העבודה לא אמרה כן. הרי שחכמים בעמק דעתם ראו, שהקלקול הנורא של מרים בת בלגה, לא היה

רק קלקול עצמי שלה, אלא היה לו שרש ויסוד בהנהגת אביה.

ולמדים אנו, עד כמה חשוב להחדיר אורה קדושה ויראת ה' טהורה בצעירי הצאן, שהם דור העתיד וההמשך של עם ישראל. כי אם האדם לא יטע בלב בניו ובנותיו אהבת תורה ויראת שמים, מי יודע אם יתחברו בניו עם ילדים שהם בגדר "נערים", שעושים מעשי נערות, אשר יורידום לשאול מטה. וכן מרים בת בלגה בבית אביה לא העריכו ויקרו את עבודת המקדש, ולא נטעו בלבה רגשי קודש וחרדה על עבודת הקדש בבית המקדש. ועל ידי כך, כשחברה לאנשי רשע התדרדרה וירדה לשאול מטה, עד שהמירה את דתה ונכנסה למקדש ונהגה בבזיון ובזלזול גדול במקום, וכל זאת מפני שהוריה לא זרעו בלבה זרעי חבה ואהבה לדברי תורה וקדושה ואדרבא עוד נהגו בזלזול בעבודת ה'.

וצריך כל אדם לדעת, שבמשפחה ובית שמחדירים בילדים עוד משחר ינקותם אהבת ה' ואהבת תורה ויראת שמים, על ידי כך נוטעים בגנפם הילדים נטעים נאמנים, שעוד יכו שרשים ויצמיחו פרות לתפארת בעם ישראל. וכשנוטעים בילדים אהבת התורה והמצוות, אזי רגשות אלו נחקקים בלבם לעד ולנצח, ובה קושרים ומחברים עצמם עם האבות הקדושים שהיו דבוקים וקשורים עם השי"ת בכל לבם ונפשם.

זכנו ה' שכל זרע בית ישראל יהיו כשרים והולכים בדרך ה', ובזכות הבל פיהם של תינוקות של בית רבן העולם מתקים, ובזכותם נגאל.

אחות רעים

על צבאתם. הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן.

ואכן אמרו חז"ל במכילתא, יש מקומות שמקדים משה לאהרן ויש מקומות שמקדים אהרן למשה, לאמר לך ששקולין כאחד. ונראה לדקדק עוד, מדוע נאמר הוא משה ואהרן בלשון יחיד, והלא לכאורה היה לאמר, הם משה ואהרן, בלשון רבים?

לאהובנו וחביבנו היקרים, אגא ה' תשמרם וכצננה רצון תעטרם, בכל אשר תפנו תשכילו ותצליוחו.

בתורה הקדושה מצאנו דבר נפלא, פעמים שהתורה מקדימה את משה רבנו לאהרן הכהן ופעמים שהקדימה את אהרן למשה רבנו. וכמו שנאמר בפסוקים (שמות ו' כ"ז) "הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים

לעצמו, איך יוכל לעזור לאחיו הגדול ולהקל מעליו את עולם בדידותו, והחליט גם הוא לקחת מאוצרו תבואה ולהניחה בחשאי בתוך אוצרו של אחיו, כדי שישמח לבו מעט ע"י שירבה רכושו.

בכל בקר כאשר נכנסו האחים לחדר שהיו אוספים את התבואה, השתוממו לראות שערמת התבואה לא חסרה כלום, וכאלו לא ארע אמש דבר, והיה לפלא גדול בעיניהם, וכך נמשך הדבר תקופה ארכה. עד שבלילה אחד ארע ששני האחים נפגשו בדרכם, בשעה שכל אחד היה בדרך לאוצרו של אחיו כדי להניח שם את מתנתו, שניהם עמדו משתאים אחד מול השני. או אז הבינו שניהם את פשר התעלומה רבת השנים. מיד נפלו שני האחים זה על כתפי זה וחקקו אחד את השני.

לנכח אהבתם הגדולה והתמימה, גזר הקב"ה לבנות את בית המקדש באותו חלקת שדה, במקום שבו נפגשו שני האחים. באותו מקום שנתקדש באהבת אחים, ובאהבת חנם שאין לה גבול. לכן כאשר היתה בעם ישראל שנאת חנם נחרב הבית, שהרי יסודות בית המקדש עומדים על אהבה ואחוה, על קרקע שהיתה ספונה ורוויה באהבת חנם, וכאשר חסרים היסודות מתמוטט ונופל הבנין כלו.

לכן הצטוינו שלא תהא מחלקת בעם ישראל, וכמה וכמה מצוות נצטוינו בכדי שתשרה האחוה והברכה בתוכנו, כי על כל פשעים תכסה אהבה, וגדולה אהבה שמקלקלת השורה. ואמרו חז"ל לא חרבה ירושלים אלא בשביל שנאת חנם, ומשום שלא היתה אחוה ואהבה נחרב הבית. ודורשי רשומות מפרשים, שקץ הגלות תלוי ועומד באחדות עם ישראל ולמדו זאת מהפסוק (בראשית מ"ט א) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים, והינני, שאחרי שיאספו והיו באחדות ותמימות דעים, יבוא הזמן של הגאולה באחרית הימים.

ולא זכו בני ישראל לקבל את התורה, עד שהקדימו והכינו לבבם ועמדו כלם כאיש אחד בלב אחד והיו באחדות גמורה. ובעזרת השם נתחזק במדת האחוה ונזכה לגאולה שלמה בקרוב.

ונראה לפרש, ידוע כמה גדולה מעלת האחוה, וכאשר נמצאים חבורת אנשים שיש ביניהם אהבה ואחוה, אי אפשר לנצח אותם, וכל אשר יחפצו יוכלו לעשות, כפי שמצאנו בדור הפלגה שהיו כלם שפה אחת ודברים אחדים (בראשית י"א) ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת לכלם וזה החלם לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות. לכן בכדי להפר את מחשבתם, בא הקב"ה ובלבל את שפתם ועל ידי כך בטלה אחדותם, וכשלא היו מאחדים בלבם ובדעתם, לא יכלו להוציא לפעל את מבקשם.

לכן דקדקה התורה להזכיר את משה ואהרן בלשון יחיד, "הוא משה ואהרן", ללמדנו שהיו באהבה ואחוה גדולה, כאיש אחד בלב אחד, ועליהם הכתוב אומר (תהלים קל"ג) "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", והיננו, שבודאי היה זה טוב לעם ישראל שמשה ואהרן יחד מנהיגים את העם, ואיש לרעהו יעזרו ותתרבה התורה והיראה בעם ישראל.

אמנם היה מקום לחשב שכיון שאין שני מלכים משמשים בכתר אחד, ואולי היה זה טוב אך לא היה נעים. לכן מעידה לנו התורה הקדושה, שהיה זה גם טוב וגם נעים שבת אחים יחדו, לגדל האהבה והאחוה שהיתה בין משה ואהרן.

בספרים קדמונים מובא מעשה שארע בימי קדם, בשני אחים שעסקו יחד במלאכה בעבודת האדמה, וכל יום לאחר עבודתם חלקו ביניהם את הרווחים שוה בשוה, והיו שרויים תמיד באהבה ואחוה בלא שום מחלקת וקפיצא כלל. האח הצעיר היה נשוי ובעל משפחה מטפל בילדים קטנים, ואלו האח הגדול עדין לא בנה את ביתו וחי בגפו.

האח הבכור מתוך אהבה ואחוה ורצון לעזור לאחיו היה קם באמצע הלילה בשעה שאף אחד לא יוכל להבחין במעשיו, נטל ערמה של תבואה מאוצרו והניח אותה בחשאי בתוך אוצרו של אחיו הצעיר, תוך כדי שהוא חושב לעצמו, בודאי אחי הצעיר שהוא בעל משפחה גדולה והוצאותיו מרבות, זקוק הוא לעזרה זו וכך אקל מעל על פרנסתו. ואלו האח הצעיר גם כן חשב